

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE

ILMUB KORD NÄDALAS

TOIMETUS JA TALITUS

TALLINN, Toomkooli 13, tel. 468-24

Tellimishind aastas Kr. 5.—

ühes kuukirjaga „Konjunktur“ Kr. 12.—

Üksiknumber 15 senti.

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR

JA VASTUTAV TOIMETAJA

A. FULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektsooni juhataja J. Janusson

Sektsooni nõukogu esimees A. Meerits

Põllumajandussektsooni juhataja J. Kurkus

Sektsooni nõukogu esimees Prof. P. Köpp

Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 49

Tallinn, 7. detsembril 1937

III aastakäik

SISU:

Lhk.

PÕLLUMAJANDUS

Kanapidamise areng	870
Rasvamajandus Saksas	871

TÖÖSTUS JA KAUBANDUS

Vineeritoodang ja -eksport	878
Lühivundiseid	874

LAEVANDUS

Prahiturg	875
---------------------	-----

PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

Võiturg	876
Põllumajanduslik väljavedu	877
Juustuturg	877
Peekoniturg	877
Tapaloomade ja lihaturg	878
Kanamunaturg	878
Piimaturg	879
Teraviljaturg	879
Linaturg	880
Kartuliturg	880
Aedviljaturg	881
Kalaturg	881

VÄLISMAA MAJANDUSTEATMEID

Inglise majandusolukord	882
-----------------------------------	-----

VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE
OSAKONNA TEATED

Itaalia tööstusesindajate koosolek	885
Leedu väliskaubandus	886
Kiviehitiste küsimus Leedus	887

CONTENTS:

Page

AGRICULTURE

Development of Chicken Farming	870
Fat Production and Consumption in Germany	871

INDUSTRY AND TRADE

Production and Export of Plywood	873
Sundry Information	874

SHIPPING

Freight Market	875
--------------------------	-----

AGRICULTURAL MARKETS

Butter Market	876
Exports of Agricultural Products	877
Cheese Market	877
Bacon Market	877
Cattle and Meat Market	878
Egg Market	878
Milk Market	879
Grain Market	879
Flax Market	880
Potato Market	880
Vegetable Market	881
Fish Market	881

FOREIGN COUNTRIES

Economic Conditions in Great Britain	882
--	-----

FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION

Meeting of Representatives of Italian Industry	885
Lithuanian Foreign Trade	886
The Question of Stone Buildings in Lithuania	887

75/1

PÖLLUMAJANDUS

KANAPIDAMISE ARENG. — DEVELOPMENT OF CHICKEN FARMING.

P. Kind.

Kanade arv moodustab kodulindude koguarvust ligi 93%. Samane on seisund ka toodangu suhtes; kodulinnu lihatoodangust moodustab kanalihatoodang 85—90% ja muude lindude lihatoodang 10—15%. Kanamunatoodangu väärtust võib viimase 10 a. keskmiselt arvestada 67%-le kodulinnupidamistoodangu koguväärtusest.

Meie talupidamises peetakse kanu loomapidamise kõrvalharuna ja sääraseid talundeid, kus kanapidamine omab võrdset kohta teiste loomapidamisharudega või on isegi enam arenenud, leidub vähe, seepärast on ka kanapidamises avaraid võimalusi forsseerimiseks ja toodangu suurendamiseks. Keskmised toodangud kõiguvad meie kanadel ca 100 muna, kuid nagu näitavad sugulavade ja eeskujulike kanapidamiste andmed, on võimalik toodanguid tõsta rohkem kui kahekordseks.

Kanapidamise arendamisel on olnud seni peamiseks takistuseks vastavate ruumide puudus. Enamuses talundeis peetakse kanu mõnede teiste loomade laudas ja nendega segi. Kanade tavaliseks asupaigaks on kas veiselaudas, tallid, sigalad, rehed või mõned muud ruumid. Need ei vasta kaugeltki kanakasvatuse nõudele ja seetõttu jäävad toodangud väikesiks.

Põllumajandus-korrespondentide andmeil kõikusid kanade keskmised munatoodangud talvekuul viimase 10 a. jooksul ca 1—3 muna kuus. Seega võib tähendada, et talvekuul kanad ei tooda peagu üldse, sõltuvalt ebasoodsaist (külmadest ja pimedast) eluruumidest.

Kanamunahinnad on meil väikeste toodangute tõttu kõrged talvel ja odavad suvel. Sõltuvalt säärasest ebaühtlasest tootmisprotsessist saab enamuse kanapidajaid kahju ebasoodsast turuseisundist. Suuri tulusid saavutavad ainult need talundid, kus kanapidamine on tõstetud väärilisele tasemele teiste loomapidamisharudega ja kus kanadele on ehitatud omaette eluruumid, kus küllalt valgust ja soojust.

Säärase kanapidamiste arv näitab viimasel ajal ka tõusu, olgugi aeglast. Eesti Linnukasvatuseeltsi andmeil on kanade sugulavade ja nõudeile vastavate kanalate arv aasta-aastalt suurenenud järjest. Viimane asjaolu peegeldub ka üleriiklikes munatoodanguis kana kohta kuude järgi. Viimasel paaril-kolmel aastal on talvekuude munatoodangud kana kohta püsinud 3 muna piires, kuna varem aastail — alla 2 muna.

Kanade arvu muutusist võib märkida, et 1925. a. põllumajanduslikul üleskirjutusel oli kanu 592 500 ja kukki 84 000, seega kokku 676 500. Sealt peale on kanade arvu suurenemine jätkunud peagu vahetpidamata senini. K. a. arvestati kanade arvu 1 350 000-le ja kukkede — 115 000-le ja nende koguarvu 1 465 000-le. Võrreldes 1925. a. on tänavune kanade ja kukkede arv kasvanud 117% ehk rohkem kui kahekordistunud. Kanade arvuise arengu progress oli pidev kuni 1934. a. 1934. a. näitas kanade arv võrreldes e. a-ga väikest tagasiminekut, mis oli tingitud madalaist munahindadest. Sealt peale näitas kanade arv taas pidevat suurenemist, mis on kestnud senini. Eriti oli suur kanade arvu juurdekasv tänavu. Võrreldes e. a-ga suurenes tänavu kanade arv ligikaudu 28%. 1936. a. oli kanu 1 147 000 ja 1937. a. 1 465 000. Koos kanade koguarvu suurenemisega on muutunud kanakarjas ka nende sooline vahekorrd. Nimelt on kanade arv kasvanud kiiremini kui kukkede oma. Võrreldes kanakarjas kanade ja kukkede arvu muutusi eraldi, selgub, et kanade arv on 1925. a. senini kasvanud 128% ja kukkede arv 37%. Soolise vahekorra muutused kanakarjas on tingitud kanade arvu suurendamisest kanakarjas enam kui kanapidamiste ehk kanakarjade arvu suurendamisest. Loomulikult peetakse üht kukke kanakarjas, vaatamata sellele, kas kanade arv on 5 või 15. Kanakarja soolise vahekorra kohta võib märkida, et kanade arv ühe kuke kohta on suurenenud püsivalt. 1925. a. oli kuke kohta 7,1 kana, 1929. a. — 9,2, 1933. a. — 10,1 ja 1937. a. — 11,8 kana.

Kanade osatähtsuse suurenemisest põllumajanduslikus loomapidamises annab ülevaate ka kanade arvu suurenemine 100 ha põllumaa kohta. 1925. a. oli kanu keskmiselt 100 ha põllumaale 66, 1929. a. suurenes see 87-le, 1933. a. — 101-le a. 1937. a. juba 132-le (suhtarvude arvutamiseks on kasutatud vaid maalolevate kanade arvu). Linnades olevate kanade arv võrreldes maalolevatega ei oma ka kuigi suurt tähtsust, kuna see moodustab vähem kui 5% kanade koguarvust.

Kanade arvu muutuis 1925. a. senini maade järgi võib märkida, et kanade arv on suurenenud enam kui P.- kui L.-Eestis. Järva-, Harju- ja Läänemaal on kanade arv 1925—37. a. suurenenud üle 130%, Viru- ja Saaremaal 115%. L.-Eesti maades on kanade arv suurenenud samal ajavahemikul kõi-

ge enam Võru- — 115%, Tartu- — 107%, Valga- — 100%, Viljandi- — 99%, Pärnu- — 88%, Petserimaal — 63%. Kanade arv maades 100 ha põllumaale on suurenenud samuti nagu nende absoluutarvudki. 1925. a. oli kõige vähem kanu 100 ha põllumaa kohta Võrumaal — 49 ja kõige rohkem Virumaal — 97. 1937. a. oli 100 ha põllumaa kohta kanu kõige vähem Pärnumaal — 99 ja kõige rohkem Virumaal — 196. Samuti nagu kanade arvu üldine suurenemine oli kõige silmapaistvam P.-Eestis, on seal silmapaistev ka kanade rohkus 100 ha põllumaale. 1937. aastal oli kanu 100 ha põllumaa kohta Viru- — 196, Järva- — 159, Harju- — 170, Lääne- — 112, Saare- — 105, Pärnu- — 99, Viljandi- — 157, Tartu- ja Valgamaal 111 ning Võru- ja Petserimaal — 102.

RASVAMAJANDUS SAKSAS.

FAT PRODUCTION AND CONSUMPTION IN GERMANY.

Saksa agraarpoliitiline suund taotleb oma maa põllumajandussaaduste tootmise laiendamist, et sellega vältida toitaineid sissevedu. Kuigi säärane autarkiline majanduspoliitiline suund on kestnud aastaid, ei ole selle tulemused eriti tunduavad. Selle tagajärjel püütakse viimasel ajal korraldada üksikuid tootmisalasid ning saavutada säästu tarvituses mitmesuguste riiklike korralduste ja ettekirjutuste abil, millised piiravad täielikult rahva toitainete tarvituse ulatust. Kuidas on kujunenud olukord rasvade tootmise ja tarvituse alal ning mis korraldusi võib sel alal märkida, käsitleme Saksa oma vastava ajakirja andmeil *).

Kogu Saksa rasvatarvitust toiduks ja tehnilisiks otstarbeiks hinnati enne sõda (1913) 1,6 milj. tn-le, millest toidukstarvitav osa moodustas 1,2 milj. tn ja tehnilisiks otstarbeiks 0,4 milj. tn, 1932. a. vähenes aga tehnilisiks otstarbeiks minev rasvatarvitus 0,32 milj. tn-le. Praegu on rasvatarvitus tööstusis taas sõjaeelsel tsaemel, s. o. ca 0,37 milj. tn. Seejuures on toidurasvatarvitus tõusnud 1,2 milj. tn-lt 1913. a. kuni 1,7 milj. 1932. a. ja järgmisil aastail vähenenud taas

1,6 milj. tn-le. Seega seisab rasvatarvitus Saksas siiski 25% kõrgemal võrreldes sõjaeelsega.

Rasva kogutarvituses on tõusnud eriti taimevõitartvitus, mille toodang tõusis 200 000 tn-lt 1913. a. peagu 500 000 tn-le 1932. a., ent siis kontingentimise läbi taas langes. Taimevõitoodangu tõus põhines töötaolu suurenemisest tingitud odavamate rasvade suuremal tarvitusel. Taimevõi hinnalangus järgnes toorainete hinnalangusele umbes 50—60% ulatuses.

Samal ajal suurenes isegi Saksa võitartvitus, kuid rahulikumalt ja ühtlasemalt — 450 000 tn-lt 1913. a. 520 000 tn-le 1936. a.

Üksikute rasvaliikide vahekorrad üksteisega arenesid järgmiselt: samal ajal, kui taimevõi moodustas enne sõda ainult $\frac{1}{6}$ toidurasvade tarvitusest ja tõusis 1936. a. $\frac{1}{4}$ -le, on või osatähtsus enne ja pärast sõda umbes $\frac{1}{3}$ toidurasvatarvitusest. Praegune sularasva- ja pekitarvitus — 400 000 tn — on sõjaeelsega võrreldes jäänud samaks. 1913. a. moodustas taimevõi ainult pool sularasva- ja pekitarvitusest, kuna nüüd on ta tõusnud mõlemate rasvaliikide tarvitusega ühekõrgusele.

*) Nachrichten für den Butter und Fettwarenhandel N. 65/66, 1937. a.

Rasva asendaval kunstrasval (10.—15 000 tn) on ainult kohati veidi tähtsust, eesotsas Ida-Preisi ja Pommeriga. Seevastu tarvita- takse taimerasva Lääne-Saksas eriti palju. Taimerasvatoodang oli enne sõda 20 000 tn; 1932. a. tõusis see 90 000 tn-le ja langes siis kontingentimise tõttu 30.—40 000 tn-le, mis oli siiski kaks korda suurem sõjaeelset too- dangust.

Söögiõlide tarvitus näitab samuti tõusu, nimelt sõjaeelset 100 000 tn-lt 150 000 tn-le 1932. a., ja siis taas langust 120 000 tn-le 1936. a. Õlide ja rasvade tarvitus tehnilli- siks otstarbeliks, mis 1932. a. moodustas ca 320 000 tn, ositus mitmesuguste tööstuste vahel.

Rasvatarvituse tööstusis.

	Kogus	%
Seebivalmistamiseks	220 000 tn	70%
Õlide, värvide, lakkide valmistamiseks	60 000 "	20%
Linoleumi, vaha valmistamiseks	16 000 "	} 10%
Steariini valmistamiseks	15 000 "	
Nahatööstusele	9 000 "	

Rasva tarvitatakse Saksas peamiselt see- bitööstusis, kuna teiste tööstuste rasvatarvi- tus on väike.

Toidurasvade tarvitust hinnati elaniku kohta Saksas enne sõda 18,4 kg-le, sõja ajal — 5,9 kg-le ja pärast sõda 1932. a-ni — 26,3 kg-le. Kontingentimise, s. o. sisseveo piira- mise tagajärjel langes rasvatarvituse 1936. a. 23,4 kg-le, olles siiski umbes 5 kg kõrgemal sõjaeelset tarvitusest.

Tarvitatud rasvakogusega seisab Saksa ühekõrgusel maadega, kus on samad kliima- olud, s. o. kõrgemal kui Lõuna-Euroopa maa- de, Hispaania, Itaalia ja Balkani maade tarvi- tus, kuid madalamal kui Prantsuse, Inglise, Läänemere äärsete riikide ja P.-Am. Ühend- riige tarvituse.

Kõigis mais tõusis pärast sõja-aastail ras- vatarvituse nagu Saksas, mis oli põhjustatud eluviiside ümberkujunemisest, linnastumisest, tööstuslikust arenemisest ja kaubandusläbi- käigu laiendamisest. Suurem rasvatarvituse edeneb kahtlemata järjest enam langeva taimevõihinna tõttu, mis võimaldab väiksema sissetulekuga rahvakihtidel sama raha eest suuremat rasvatarvitust.

Saksas on rasvatarvituse üksikuis riigi- osades isesugune. L.-Saksas on ta teiste

toitainete tarvituse erinevuse järeltulusel pea- miselt väiksem kui P.-Saksas. Statistiliste andmete järgi on rasvatarvituse Baieri töö- lisil ca 14 kg iga töölise kohta, kuna P.- Saksas on see pool kõrgem; samuti on sei- sund ametnike ja põllumajandusrahva suhtes. Vahe on tunduvalt suurem taimevõitarvitusel. Kui tööline tarvitab Baieris 4 kg ja Badenis isegi 2 kg aastas, tarvitab iga tööline P.- Saksas aastas keskmiselt 18 kg taimevõid. Selgub, et Saksa riigiosades on rasvatarvi- tuse vahe suur, mitmesugune rasvaliikide järgi ja alati sissetulekuile vastavalt. Nii tõuseb ka rasvatarvituse sissetuleku suurene- misega. Näit. 800 RM-se aastasissetulekuga töölise juures on rasvatarvituse 20,8 kg ja 1500 RM aastasissetulekuga töölise juures — 23,9 kg. Suuremate sissetulekute juures tõuseb rasvaliikidest peamiselt võitarvituse, kuna taimevõitarvituse langeb. Nii tarvitab tööline Saksas 1928. aastal vastavalt sisse- tulekule:

800 RM:	2,7 kg võid
	11,8 kg taimevõid
1500 RM:	10,1 kg võid
	7,1 kg taimevõid

Saksa agrarpoliitika taotleb sõltumatust välismaast, mistõttu välisrasvade sissevedu on piiratud ning ühtlasi hakatud vähendama rasvatarvitust. Viimast asjaolu põhjenda- takse inimese füsioloogilise nõudega, s. o. inimesele on tarvis päevas 55—60 gr. rasva varematest aastatest 85 gr. vastu.

Rasvavarustuse korraldamise ja tarvituse piiramise alal on võetud tarvitusele mitme- suguseid abinõusid. Või ja taimevõid kon- tingentimise läbi kitsendati välismaiste ras- vade tarvitust Saksas, mis sõjaeelsetega võr- reldes oli suurenenud enam kui pool. Rasva- maksu, s. o. tollide ja litsentsimaksuga, üht- lustati odavaist välismaa-toorainest valmis- tatud rasvade, nagu taimevõid, taimerasva ja söögiõli, hindu saksa rasvainete omiga. Seega kindlustati saksa põllupidajatele tarvi- lik tulu.

Vastava korraldusega kitsendati ka ras- vatarvitavall tööstusil rasvatarvitust. Nii säästeti maguskaupade juures 1935—37. a. 2600 tn rasva.

Kalakonservitööstus vähendas rasvatarvi- tust 1935—1937. a. 2000 tn. Ka siin asen-

dati varem rikkalikke õlilisandeid tomatite, piima ja teiste ainetega. Rasvatarvituse kitsendamisega tõstetakse ühtlasi rasvatoodangut neliaastaku-programmi järgi.

Peale selle säästetakse rasva veel järgmiselt: kalarasva tarvitati viimasel ajal suurel kogusel, loomasöödana. Leiti, et säärane rasvade tarvituse on majanduslikult kahjulik ja 1937. a. märtsist keelab riiklik korraldus kalarasva tarvituse loomasöödana. Keemilis-tehnilises tööstusis tehakse rasvasäästu peamiselt seabivalmistamise juures.

1. I k. a. Saksas kehtiva uue korralduse järgi kitsendatakse taimevõitoodangut seega, et odavamad rasva ei lasta enam tarvitada oma soovi järgi, vaid ainult 6 kg taimevõid elaniku kohta odavama hinnaga. Taimevõitavitust võidakse laiendada ka 10 kg-le elaniku kohta, seega on tellijal võimalus saada rohkem taimevõid, kuid ta peab selle eest maksma ettenähtud riigimaksu. Väikese sissetulekuga elanikele lubatakse tarvitada kuni 7 kg odavamad taimevõid.

Kauplused saavad rasva kaubasaatjalt või tootjalt mitmesuguste riiklike toitluskorralduste järgi. Rasvatarvitavad ettevõtted, näit. pagari-, kondiitriärid, võõrastemajapidamised ja hotellid, on kohustatud seadma sisse rasvaraamatupidamist ja vähendama rasvatarvitust üldisele määrulesele vastavalt 75%-le võrreldes 1936. a-ga.

Need kitsendusabinõud võetakse tarvitusele koos mitmesuguste ümberkorraldustega. Näit. muudetakse pagari- ja kondiitri retsepte, ning kitsendatakse rasvasaiade ja leibade valmistamist. Säärane valmistamise juhtimine muudab kahtlemata ka tarvitust, mida soovitatakse kõigile majapidamisile, et seega teha toitlustamist riigi seisukorrale vastavaks. Ärides ja ametikohtades võetakse ette ümberkorraldused võileibadelt soojadele toitule. Edendatakse ühtlasi nõudmist väärtuslike toitainete, nagu suhkru, kohupiima, marmelaadi, kooritud piima, aedvilja ja kala, järele, tuues nad tarvijaile hinna suhtes lähemale.

TÖÖSTUS JA KAUBANDUS

VINEERITOODANG JA -EKSPORT

PRODUCTION AND EXPORT OF PLYWOOD.

Vineeritööstuse tootmis- kui ka eksporditegevus arenes tänava mõõdunud 10 kuu jooksul veidi soodsamalt kui mullu samal ajal. Vineeritoodang (vineerplaadid ja -toolipõhjad) ja -ekspord osutasid tänava väikest tõusu.

Võttes m. a. 10 kuu vineeritoodangu 100-ks võrdus tänava vineeritoodang sama ajavahemiku jooksul 116-ga, suurenedes seega 16%.

Vineeritööstus on meie puhtakujulisemaid eksporditööstusharusid, kus toodangu mahutamisel evib määravat tähtsust välisurg. Vineeritoodang kui ka väljavedu on viimasel aastail pärast kriisiaegset madalseisu tõusnud küll märgatavalt, kuid nüüd näib sel alal kujunevat siiski teatud stabiilsus: toodangu kui ka väljaveo tõusuvõimalused on võrdlemisi väikesed. Suuremat muret vineeritööstusele teeb toormaterjalide küsimus; asjaolule, et toorainehinnad on tõusnud vii-

masel ajal kiiremini kui vineerihinnad, lisandub seega veel toormaterjalide nappus (kasepuu). Tooraineprobleemi lahendamiseks on vineeritööstus katsetanud vineeri valmistamist isegi ka okaspuumaterjalist, kuid viimane ei osutu meil seks otstarbeks siiski küllalt kohaseks ega võimalda hea vineeritööstust.

Vineeritoodete väljavedu arenes tänava järgmiselt: vineerplaate veeti tänava 10 kuu jooksul Eestist välja 14 102 tn ümmarguselt 3,1 milj. kr. väärtuses, kuna vineertoolipõhju 1936 tn 0,8 milj. kr. eest, seega vineeritöötöid kokku 3,9 milj. kr. väärtuses. Oletades, et k. a. 2 viimase kuu jooksul areneb vineeritöötöid eksport vähemalt samas ulatuses nagu mullu, võime tänava vineeritöötöid saada kokku üle 4,5 milj. kr. välisvaluutat, seega ligi 0,3 milj. kr. enam kui mullu. Ka võrreldes näit. 1935. a., mil vineeritöötöid eksport oli koguselt ligikaudu

sama suur nagu tänavu, kujuneb nende toodete eest saadav ekspordiväärtus k. a. märksa suuremaks, millest ilmneb paranemine vineerihindades tänavu.

Peamiseks kaubatarvitajaks sel alal osutus ka tänavu Inglise, kuhu müüdi vineerplaate 10 720 tn ümmarguselt 2,0 milj. kr. väärtuses ehk 76% vastava kauba väljaveo üldkogusest. Vineertoolipõhju müüdi Britti tänavu 332 tn 139 tuh. kr. eest ehk ligemale 20% vastavast väljaveo üldkogusest. Sellest näeme, et Inglise on peatähtsusega välisturuks meie vineerplaatidele, mitte aga vineertoolipõhjadele, milliseid turustatakse ka paljudesse teisisse riigesse edukamalt kui sinna.

Võrreldes m. a. on vineerplaatide eksport Inglise tänavu koguselt isegi veidi väiksem (umbes 3%), kuid väärtuselt üle 11% võrra suurem, millest ilmneb hindade paranemine inglise vineeriturul tänavu. Vineertoolipõhjade müük Inglise oli tänavu väärtuselt kui ka koguselt suurem mullusest.

Vaatamata mõningaile häireile inglise majanduselus viimasel ajal on tootmine kui ka läbikäigud sise- ja väliskaubanduses endiselt kõrgseisus. Teisalt on uute investeerimiste ulatus väike, eraehitustegevuses jätkub mõõn ning väärpaberite seis on hiljutitoimunud kursilanguse tõttu kannatanud tugevasti kahjusid. Ometi on aga inglise majanduse lu tõusutegurid veel küllaltki tugevad, et hoida majanduselu aktiivsust endisel tasemel.

Teiseks tähtsamaks turuks eesti vineerplaatidele on Holland, kuhu tänavu võrreldes m. a. eksport suurenes koguselt ligi 94%: m. a. 10 kuu jooksul müüdi Hollandisse 451 tn, tänavu aga 872 tn. Seevastu vähenes vineertoolipõhjade väljavedu k. a. Hollandisse 66 tn-lt mullu 48 tn-le tänavu.

Saksa vedas sisse tänavu Eestist 784 tn vineeri ligemale 0,3 milj. kr. väärtuses, seega 135 tn. rohkem kui m. a. Vineertoolipõhjade müük Saksa püsis tänavu umbes

samal tasemel nagu mullu, osutades siiski väikest tõususuunda.

Belgia esines tänavu vineertoolipõhjade tähtsaima ostjana, kuhu müüdi seda kaupa 432 tn ulatuses ligi 0,2 milj. kr. väärtuses. Vineerplaate eksporditi k. a. Belgiasse 448 tn 0,1 milj. kr. eest, koguselt umbes 15% vähem, kui selle kauba eest saadi ka Belgias k. a. paremat hinda kui mullu.

Vineerplaatide eksport vähenes tänavu tugevasti Taani, 620 tn-lt mullu 230 tn-le k. a., seega 63%. Veidi väiksem oli langus ekspordiväärtuses, umbes 55%, millest võime järeldada, et ka müükidelt Taani saadi vineerplaatidelt tänavu paremaid hindu kui m. a. Ka vineertoolipõhjade väljavedu Taani oli tänavu väiksem umbes 40% kui mullu.

Vineerplaatide kui ka vineertoolipõhjade ostjana esines tänavu Prantsuse märksa elavamalt kui m. a. Vineerplaatide väljavedu sinna tõusis 64 tn-lt 100 tn-le ning vineertoolipõhjade oma 264 tn-lt 410 tn-le. Prantsuse osutub seega esijoones vineertoolipõhjade tarbijana.

Teisist vineertoodete välisturgudest tuleks nimetada veel Argentiinat, kuhu veeti tänavu välja üle 300 tn vineerplaate, seega üle 35% rohkem kui m. a. Ka Rootsi edenes vineerplaatide eksport k. a. tunduvalt edukamalt kui mullu. Seevastu vähenes mainitud toodete müük Uruguaisse üle 50%.

Kokkuvõttes võime nentida, et vineeritööstuse eksporditegevus on edenenud tänavu hoogsalt, kusjuures väljaveokogused on suudetud osalt suurendada või hoida vähemalt endiste aastate tasemel; sealjuures on saadud peagu kõigil välisturgudel vineeri eest tänavu tunduvalt paremat hinda kui mullu. Tuleb tähendada, et ka Soome vineeritööstuse eksporditegevus arenes tänavu märksa soodsamalt kui mullu: möödunud 9 kuu jooksul eksporditi Soome vineeri ligi 124 000 tn ehk üle 18% rohkem kui m. a. samal ajal. Vineeritarvitus maailmas näitab viimasel ajal üldist laienemist, mistõttu nõudmine selle kauba järele on elav.

LUHIUDISEID. — SUNDRY INFORMATION.

Majandusministeeriumi Tööstusosakond andis loa:

• Tekstiiltööstus „Telg“ — T/ü. G. Its-

kovitsch & Ko, Tallinnas, Tartu m. 69 uuel sisseseatud riide kudumistöökojas töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd 15 töö-

list. Jõuandjaiks elektrimootorid kogujõuga 1,6 hj. Kootakse kunstsiid- ja puurvillariideid, pikeetekke, laudlinu, kardinaid, taskurätte jms.

● T/ü. H. Anton & Ko, Tallinnas, Tartu m. 45 asuva tubakatehase korrastamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd 79 töelist. Jõuandjaiks elektrimootorid kogujõuga 42 hj. Valmistatakse tubakat, paberosse, sigarette, pappkarpe, etikette ja plakateid.

● U/ü. M Kadarik & Ko, Leisi vallas, Saaremaal, uuesti ülesehitatud ja korraldatud jahuveskis töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd kuni 6 töelist. Jõuandjaiks 75 hj. lokomobiil ja 2 veeturbiini kogujõuga 45 hj. Jahvatatakse igasugu teravilja.

● N. Langebraun'ile, Tallinnas, Vene 12 asuva ja ümberkorraldatud portselani dekoreerimistööstuses töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd 21 töelist. Jõuandjaiks elektrimootorid kogujõuga 15 hj. Kaunistatakse igasugu portselan- ja fajansstooteid, nagu köögi- ja lauanõusid jms.

● E. Are'le, Tallinnas, Reimanni 11 asuvas ja uuelts sisseseatud raadioaparatuuride töökojas töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd 40 töelist. Jõuandjaiks elektrimootorid kogujõuga 4 hj. Valmistatakse raadioaparatuuride umbes 2500 tk. aastas ja igasugu osi ning tarbeid raadioaparatuuridele.

● T/ü. ins. O. Lossmann & Ko, Tallinnas, Soo 22 üleviidud ja sisseseatud isoleertorudevabrikus töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd 7 töelist. Jõuandjaiks elektrimootorid kogujõuga 9 hj. Valmistatakse elektrotehnikas tarvitatavoid isoleertorusid ja tehakse muid raua- ja elektrotehnilisi töid.

● E. Maidla'le, Tallinnas, Narva m. 63 asuva ja tänini väiketööstusena töötava ning nüüd ümberkorraldatud metallitööstuses töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd 7 töelist. Jõuandjaiks elektrimootorid kogujõuga 3,75 hj. Valmistatakse tuletõrje-käsitse ja tehakse nende osi ning parandustöid ja mitmesuguste masinate remonte.

● V. Kanger'ile, Tallinnas, Luha 3 asuva kosmeetikalaboratooriumi „Flora“ üleviimiseks ja sisseseadmiseks Tartari 24. Ettevõttes leiab tööd 6 töelist. Valmistatakse mitmesuguseid kosmetikavahendeid, nagu: kölnivett, lõhnaõli, hambapastat, puudrit jms.

● E. Birk & R. Vunderlich, Tallinnas, Toompudesteel 30 asuvas ja ümberkorraldatud mööblitööstuses „Uudne mööbel“ töötamiseks. Ettevõttes leiab tööd 15 töelist. Jõuandjaiks elektrimootorid kogujõuga 8 hj. Valmistatakse mitmesugust mööblit ja ruumide sisustusesemeid.

LAEVANDUS

PRAHITURG. — FREIGHT MARKET.

Prahiturg nädalal kuni 1. det. arenes veelgi nõrgenemistähe all. Rahvusvaheline kaupade liikumine oli ilmselt väiksem kui tonnaažipakkumine, mistõttu prahtid mitmel turul nõrgenesid veelgi, jõudes paljudel vedudel tagasi m. a. sama aja lähteprahtideni. Allpool sulgudes m. a. sept./okt. kõrgseisuprahtid.

Viljavedu oli elavusetu ning prahtid nõrgenesid. L.-Ameerikast sõlmiti vaid üksikuid prahte miinimumhindadega, s. o. 25/- (37/-) S. Lorenzo — p.p. Inglise. P.-Ameerikast oli talve tuleku tõttu põhjapoolses osas prahtimisi peamiselt Gulf-sadamaist. Maksti St. John—Antwerpen 3/9 (5/-—5/2)

per qr. ja Gulf-sadamaist 3/6—3/3 (5/-—5/2). Austraaliast langesid hinnad kuni 6/- üle miinimumi. Mustast merest oli vaid üksikuid prahtimisi, makstes Antwerpen/Rotterdam 16/9—17/- (23/-—24/-). Arvatakse, et NSVL-u viljavedu ei ole enam palju oodata.

Teised üle-ookeaniveod arenesid samas suunas. Suhkruveol Kuubast Inglise maksti 20/- (26/-); riisiveol Saigonist Kontinenti 39/-—40/- (47/-).

Vahemere basseini veoturg oli ka võrdlemisi vaikne, hinnad lõdvenesid veelgi. Puurvillaseemneist Aleksandriast Hulli maksti 16/6 (22/-). Maakide veol oli nõudmist,

kuid hinnad lõdvenesid pisut. Bona—Middleborough 12/3 (17/6).

Sütevvedu oli võrdlemisi elav, kuid ka siingi hinnad andsid pisut järele:

Bristoli kanal — Aleksandria	7/3—7/—	(13/6—14/—)
" " La Plata	8/6—10/—	(13/6—14/6)
" " V. Itaalia	7/1—7/—	(12/6—13/—)
" " Lissabon	8/—8/3	(12/6—13/—)
" " Algires	7/6	(12/6—13/6)
Inglise i. rand — Taani	5/6—6/—	(7/6—8/6)
" " Balti meri	5/9—6/9	(7/6—8/6)

Metsaveol on sesoon praktiliselt läbi, tehti vaid üksikuid laadungeid L.-Soomest, Rootsi, Balti riikide sadamaist hindadega keskmiselt 37/6—42/6 (52/—56/—) Inglise i. r. sadamaisse. Hinnad olid siin kõikumad, kuna on tegemist juhuslike promptlaevadega või -vedudega. Nov. lõpul tulnud külmad ähvardavad vara sulgeda Balti sadamaid, mis võib teha metsaveole varase lõpu, vähendades aasta lõpu vedusid, kuid suurendades tuleva sesooni veokogust. Dets. alguks saadeti „Baltic & Int. Maritime Conference” poolt laevale ka 1938. a. miinimumnormid, milledest kinnipidamiseks loodetavasti saadakse vajalik arv allkirju ja normid panakse kehtima. Normide järgi on 1937. a. miin.-hind tõstetud keskm. 20% ehk umb. 7/40/- per std. Tõstmine on toimunud laevakulude tõusu tõttu (sõed, sad.-maksud, materjalid jne.) ning miin.-normid vastavad vaid laeva tegelikele kuludele incl. väiketeenistus. Toome allpool mõnesid näiteid miin.-normide hindadest:

DBB, laadungid üle 600 std., propsid, sld.

	Tallinnast		L.-Soomest		Leningradist		Arhangeliskist	
	DBB	propsid	DBB	propsid	DBB	propsid	DBB	propsid
								951—1050 Std.
Hull, London	39/6	40/3	37/6	39/—	42/3	42/—	52/—	53/3
Grangemouth	37/3	39/6	35/6	33/3	40/3	41/3	50/—	52/6
Bristol	54/3	—	52/3	—	57/—	—	63/9	—

Rotterdam	37/6	36/9	35/6	35/6	40/3	38/6	50/—	46/6
Amsterdam	45/6	—	43/6	—	48/3	—	58/—	—
Antwerpen	42/—	46/—	40/—	44/9	44/9	47/9	54/6	57/9
Calais	44/6	47/—	42/6	43/9	47/3	46/9	57/—	56/9

Miin.-tariifid on tõotatud välja üksikajaliselt, arvestades laadimiskohta, kogust, sihtsadamat jm. Normid on saadaval Eesti Laevaom. Ühingus, Pikk 20.

Ka ajalepingute tarvis on 1938. a. miinimumnormid tõotatud välja:

1701—1900 dw. tn. laevale	7/—	per dw.
1901—2200 "	6/6	"
2201—2500 "	6/3	"
2501—2800 "	6/—	"
2801—3100 "	5/9	" jne.

Üle 20 a. laevadele 3 d. vähem. Miinimumnormid ei tähenda muidugi, et neist ei või nõuda üle, kui turg võimaldab. K. a. olid, näit., tegelikud prahtid keskm. hooajal 20/- üle miinimumi, ajalepinguprahtid tõusid aga kuni 10/- per dw. tn.

Ka viljaveo alal on inglise laevaomanikest üle 90% andnud nõusoleku jätkata miinimumprahtide aktsiooni 1938. a. vabatahtlikult ning 15. dets. s. a. on nähtud ette Londonis rahvusvaheline laevaomanike ühingu koosolek, kus on otsustamisel selle aktsiooni laiendamine rahvusvaheliselt. — Üldine arvamus kaldub selle poole, et rahvusvaheliste vedude kogus ei võiks langeda nähtavalt eeloleval ajal, mistõttu ka laevade ülepakkumist sesooni ajal ei tule, nii et kui laevaomanikud jäävad kindlaks minna mitte alla prahtide tasuvust ja laevu mitte prahtida ette alla miinimumi, võib eeloleval aastal prahtiturg paraneda ning hinnad tõusta üle miinimumi. On tunnuseid, et eelolev talv saab aga võrdlemisi raske, nii et välismais kerkib juba üles laevade seismapanekuküsimus. Tegelik olukorra kujunemine sõltub tähtsal määral ka rahvusvahelisest poliitilisest olukorrast, nii et midagi kindlat on raske öelda.

PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÕITURG. — BUTTER MARKET.

Võituruseisund näitas m. n. tunduvalt paranemist. Nii noteeriti m. n. taani võihinnaiks Londonis 152 š cwt e. n. 143—144 š vastu. Vastavalt hinnatõusule paranes ka

Taani Kopenhaageni ametlik võihinnaoteering 19 TKr., s. o. 278 TKr-le 100 kg. Meie võihinnaiks noteeriti Manchesteris 129—131 š cwt ning soome võihinnaiks 144—146 š cwt,

Seega tõusis meie vöihind Manchesteris 5 š cwt-lt ehk 9 s. kg-lt. Saksas paranes vöihind 10 RM. 100 kg-lt, s. o. 14 s. kg. Vastavalt vöihindade liikumisele ja väljaveetud vöikoguste vahakordade kujunemisele üksikute turgude järgi noteeriti meie eksportvöihinnaks 188 s. kg franko saatejaam. Noteeritud hind on 13 s. kõrgem eelmisest noteeringust. Turutendentsi hinnati vaikseks. Kuna Valitsuse otsusega on eksportvöi riiklikult kindlustatud hinnaks 190 s. kg alates 1. XII, tuleb käesoleva noteeringu järgi maksta juurde 2 s. kg kohta.

Vöitagavarade seisujunemisel Inglises vöis märkida nov. töusutendentsi. Nii töusis vöitagavarade seis 6.—20. nov. 30 000 kasti ning ulatus 430 000 kastile. Seejuures on tänavune vöitagavarade seis siiski 400 000 kasti väiksem kui m. a. samal ajal.

Vöitoodangu ja ekspordi kujunemisest nähtub, et see toimub üksikuis mais erinevalt. Näit. märgitakse Austraalias suuremat, kuid Uus-Meremaal väiksemat, vöitoodangut kui m. a. samal ajal. Euroopa maist oli näit. Rootsist vöi väljavedu k. a. esimese 10 kuu jooksul 403 735 cwt, s. o. 28% suurem kui m. a. samal ajal. Hollandist seevastu on aga vöi väljavedu näidanud langust.

Vöi väljavedu meilt oli nov. 1 176 tn, s. o. 14,8% suurem kui m. a. samal kuul. K. a.

JUUSTUTURG. — CHEESE MARKET.

Juustuhindade noteerimiskomisjoni koosolekul 6. XII noteeriti eksportjuustu- kui ka siseturujuustuhinnad endised. Seejärgi maksavad eksportörid šveitsi juustu eest riikliku juurdemaksuta järgmisi hindu franko Tallinn:

12 A 112 s. kg 12 B 109 s. kg
11 A 110 „ 11 B 107 „

Ühes riikliku juurdemaksuga saavad juustutöösturid šveitsi juustu eest: 12 A — 137 s. kg, 11 A — 130 s. kg, 12 B — 129 s. kg, ja 11 B — 122 s. kg.

Siseturu-juustuhinnaks noteeriti s. kg:

šveitsi 125 s. kg backsteini 100 s. kg
hollandi 100 „ konserv 135 „

PEEKONITURG. — BACON MARKET.

Peekoniturul püsib endiselt kindel tendents, sest nõudmine peekonile suureneb pühade eel märgatavalt. Suurema nõudmise

PÖLLUMAJANDUSLIK VÄLJAVEDU. EXPORTS OF AGRICULTURAL PRODUCTS

	Nädalas		1937. a.	1936. a.	1935. a.
	29./XI 5./XII 1937	22./XI 28./XI 1937	1/I 5./XII	1/I 6./XII	1/I 8./XII
VÖI (tonni) Butter (tons)	124,7	174,3	12507	10091	10369
Sellest:					
Saksa	42,5	58,9	4607	4260	4196
Inglise	82,1	117,9	7721	5584	5836
MUNAD (tuh. tk.) — Eggs (1000)	180	223	40348	43699	47354
Sellest:					
Inglise	72	79	5792	17020	21803
Saksa	86	—	33764	22200	19945
PEEKON (tonni) — Bacon (tons)	31,1	33,0	2006,8	2126,8	2043,7
LINA (tonni) Flax (tons)	132,6	79,0	5484,4	6795,0	4548,4
Sellest:					
Inglise	40,8	—	1778,2	3033,6	3001,3
Belgiasee	—	—	211,7	231,9	70,3
Soome	—	8,0	319,6	466,3	161,2
Saksa	10,0	—	2239,2	1264,0	1112,5
Prantsusse	40,7	—	573,0	1607,4	101,6

esimese 11 kuu jooksul eksporditi vöid 12 465 tn m. a. sama aja 10 077 tn vastu, suurenedes seega 2 388 tn ehk 23,7%. Väljaveetud vöikogusest läks Inglisse 6 920 tn ja Saksa 4 566 tn.

Turutendents kindel.

Juustukaubanduse läbikäik maailmaturul on tänavu suurem kui m. a. Nii oli näit. juustu sissevedu Inglisse k. a. okt. 280 898 cwt m. a. sama kuu 249 838 cwt vastu, suurenedes seega 12%; k. a. esimese 10 kuu jooksul veeti juustu Inglisse 2 430 263 cwt, m. a. sama aja 2 153 576 cwt vastu. Kogu juustu sissevedu on k. a. 10 kuu jooksul seega 13% suurem m. a. samast ajast. Sisseveetud juustukogusest omasid impeeriumi, s. o. ookeanitagused, maad ligi 90%-st osatähtsust.

töttu töusid ka peekonihinnad. Eesti peekoni kõrgemat sorti noteeriti Londonis 4 š tsn-lt kõrgemalt kui nädal varem. Käes-

olev noteering 90 š tsn ületab m. a. samaaegse noteeringu juba 7 š tsn-lt ehk 12 s. kg-lt. Stabiilsed hinnad välisturul võimaldavad maksta ka siseturul püsivaid hindu. K. n. maksavad eksporttapamajad peekon-sigadest järgmisi hindu:

Tapakaal	I sort	II sort	III sort	IV sort
60—72 kg	88	83	} Siseturuhinnad.	
55,5—59 „	88	79		
72,5—75 „	83	79		
75,5—80 „	79	75		

TAPALOOMADE JA LIHATURG.

M. n. teisel poolel kujunes veistepakkumine ootamatult suureks. Suurt pakkumist põhjustas algav veiselihaeksport, milleks ülesostjate poolt toodi kokku kaupa nõudmisest mitmekordselt suuremal määral. Pakkumise rohkuse tõttu nõrgenesid ka veiselihahinnad. Loodetavasti on see aga ajutine kaubarohkusest tingitud nähtus.

Nädala keskmiselt maksus suurimäägil veiseliha:

Suured pullid, rammusad 43—45 s ja keskmised 40—42 s kg. Eluskaaluhinnad suuril pullel 28—30 s kg.

Pullid (eluskaal alla 400 kg) rammusad 42—45 s, keskmised 38—40 s ja lahjad 35—38 s kg. Eluskaaluga turustades maksusid pullid 24—26—30 s kg.

Lehma- ja härjalihha nuumatuil 45—48 s, keskmisil 37—40 s ja lahjadel 30 kuni 33 s kg. Eluskaaluhinnad lehmadel 16—22—31 s kg.

Turustades veiseid lihakaalu järgi, kus nahk ja pudemed jäävad ostjale, tuleb eeltoodud lihakilole hinnale arvata naha ja pudemete arvel juurde pullidel 10—12 s ja lehmadel 12—14 s kg.

Mullikalihha rammusail 42—45 s., keskmisil 38—40 s ja lahjadel 35—38 s kg. Mullikate eluskaaluhinnad 24—26—30 s kg.

Vasikate pakkumine väike. Nõudmine rahuldav. Tapetud vasikad ühes nahaga

KANAMUNATURG.

Kanamunahindade kujunemine toimus m. n. välisturul üldiselt e. n. tasemel. Seetõttu jäi ka meie eksportmunade hinnanooteering endiseks, s. o. 115 s. kg franko ko-

ja elussigade eest:

90—120 kg raskused	62 s.	eluskaalu	kg
121—160 „	66 „	„	„
üle 160 „	62 „	„	„

M. n. tapeti eksporttapamajades 1510 siga, neist eksportpeekonkaalulisi 1315. Nädala jooksul osteti tapamajade poolt kokku 4916 siga e. n. 4453 vastu.

Elussigu saadeti m. n. Saksa ca 3000. Seega on juba täidetud üle poole lepingust (12 700 siga). Aasta lõpuks loodetakse täita lepingus ettenähtud kogus.

— CATTLE AND MEAT MARKET.

maksuvad; rammusad 60—70 s., keskmised 55—60 s ja lahjad 50—55 s kg. Elusvasikad 30—38—45 s kg. Tendents kindel.

Lammaste pakkumine keskmine. Nõudmine keskmine. Hinnad siseturukaubal püsivad. Tapetud lambad ilma naha ja pudemeteta maksuvad; rammusad 48—50 s, keskmised 45—58 s ja lahjad 40—45 s kg. Eluslammaste hinnad 28—33 s kg.

Eksportlambaliha-noteering nõrgenes 5 s kg-lt. Nii maksus nüüd eksportlambaliha tapamajades 70—75 s kg eluskaalu alusel franko saatejaam 30—33 s kg. Tendents selgusetu.

Sigade pakkumine keskmine. Nõudmine samuti keskmine. Hinnad kujunesid eelmisest nädalast kõrgemaiks. Eeloleval nädalal on loota püsivat tendentsi. Nädala keskmiselt maksusid tapetud sead: noored 76—80 s, lihasead 75—80 s, rasvasead 75—80 s ja peekonkaalulised 76—78 s kg. Elusead 60—62 s kg.

Nahkade hinnad. Nahaturul valitseb tagasihoidliku nõudmise tõttu nõrk tendents. Veisetoornahad 85 s kg. Vasikanahad 3.00—3.50 kr. tk. Hinnalangus mõõdunud kuu jooksul seega kuni 50%. Lambanahad sõltuvalt villast 2—3.50 kr tk. Hobusenahad — 12 kr tk.

— EGG MARKET.

gumispunkt. Siseturumunade hinnaks noteeriti 110 s. kg, s. o. 10 s. kõrgemalt kui eelmisel noteeringul. Turutendents püsiv.

Kuna siseturumunade hind hakkab ületa-

ma eksportmunade omi, jääb väljavedu arvatavasti ka lähemal ajal seisma. Seega sõltub edasine munahinnatase talvekuul siseturuseisundi kujunemisest. Väliturul on aga algamas munahindade hooajaline langus, mis meie siseturu-munahinnale ei avalda aga mõju.

Kanamunakaubanduse läbikäik maailmaturul on k. a. suurem kui m. a.

Kanamunade väljavedu Rootsist on näidanud tumduvat tõusu. Nii veeti kanamune Rootsist k. a. esimese 10 kuu vältel 538 498 s. sada, s. o. 78% enam kui m. a. samal ajal. Kogu väljaveetud munadest läks Inglise 57% ja Saksa 43%, kuna m. a. veeti

mune Saksa 46%. Kanamunade väljavedu Hollandist on näidanud samuti suurenemist võrreldes m. a-ga. Nii eksporditi Hollandist kanamune k. a. 10 kuu vältel 1 253 443 cwt m. a. sama aja 1 098 757 cwt vastu. Seejuures on värskete kanamunade väljavedu Hollandist suurenenud 12%.

Kanamunade väljavedu oli meil nov. 1,7 milj. tk. m. a. sama kuu 2,5 milj. tk. vastu. K. a. esimese 11 kuu jooksul veeti mune välja 40,3 milj. tk. m. a. sama aja 43,6 milj. tk. vastu. Seega on k. a. kanamunade 11 kuu väljavedu 3,3 milj. tk. väiksem kui m. a., mis vahe jääb püsima tõenäoselt kogu aasta kohta.

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahinnad püsivad endisel tasemel. Piimahindade noteerimiskomisjon noteeris 6. det. s. a. järgmised hinnad: I valiku rööskpiim müügil piimakauplustele 13 s. l. ja müügil piimatööstustele 12 senti liiter, II valiku rööskpiim müügil piimakauplustele 11 s. l. ja müügil piimatööstustele 10 senti liiter. Möödunud aastal samal ajal maksus II valiku rööskpiim ka 11 senti liiter, võihind sel ajal oli aga kindlustatud 180 sendile kg praeguse 190 sendi vastu.

Huvitav on võrrelda II valiku rööskpiima hindade vahet Tallinna ja teiste suuremate linnade vahel praegu ja suvel. Praegu on II valiku rööskpiima hind kõikides eelpoolmainitud linnades enam-vähem ühtlane, suurem vahe on vaid 1 sent. Suvel aga näiteks

augustikuus oli Narva ja Tallinna II valiku lahtise piima hinna vahe kuni 4 senti. Teistes linnades oli vahe 2 senti ümber.

Väikemüügil maksus piim linnades piimakauplustes möödunud nädalal (senti liiter):

	I valik		II valik	
	pudelites	lahtiselt	pudelites	lahtiselt
Tallinn	18—19	—	15—16	12—13
Tartu	14—16	12—13	—	10—12
Narva	15—16	13—14	—	12
Pärnu	18—19	14	—	13
Viljandi	15	—	—	12
Rakvere	15	—	—	11
Valga	14	—	—	9—11
Haapsalu	—	—	12	10—11
Võru	—	—	—	10
Petseri	—	—	—	12

TERAVILJATURG. — GRAIN MARKET.

Teraviljaturg on endiselt nõrk. Kuna lähemal ajal ilmub turule lõunapoolkeratootjate maade uue lõikuse vili, mis pakkumispinge tõusuga nõrgestab tavaliselt teraviljaturuolukorda, ei ole kaubandusringkondade arvates näha ette peatset maailmateraviljaturu olukorra suuremaulatuslikku paranemist. M. n. nisuhinnad kaldusid P.-Ameerika turgudel väikesele paranemisele, kuna seevastu Euroopas jätkus endiselt nõrgenemistendents. Nii tõusis Chicagos nisuhind e. n. 12 kr-lt 12,32 kr-le ja Winnipegis 14.65 kr-lt 15.02 kr-le kv. Hamburgi nädala keskmine hind Manitoba I sordi eest oli 21.41 kr (e. n. 21.34) ja Liverpoolis 15.18 (e. n. 15.68) kv.

Ka rukkil jätkus langustendents ja keskmiseks m. n. hinnaks kujunes Chicagos 9.41 kr. (e. n. 9.61), Winnipegis 10.33 kr. (e. n. 10.30) ja Hamburgis La Plata sordi eest 15.39 kr. (e. n. 15.40) kv.

Vaatamata maisituru hiljutisele paranemisele muutus viimane nisuturu üldise halvenemise ja ostjaskonna tagasihoidlikkusega Ameerikas kui ka Euroopas taas halvemaks. M. n. keskmine hind — 7.51 kr. kv. — jäi 15 s. madalamaks e. n-st.

Kuna viimase paari kuu vältel oli teraviljahindade langus küllalt suur, on praegune hindade tase peale Hamburgi üldiselt madalam kui m. a. samal ajal. Kõige tun-

davam oli hindade nõrgenemine Chicagos, kus praegune hind on maisil 50%, rukkil 35% ja nisul 27% allapoole m. a. samaaegset seisu. Seevastu langes Winnipegis rukkiahind vaid 14%, kuna nisuhind on m. a.

dets. esimese nädalaga võrdne. Euroopa turgudest Liverpoolis on aastane nisuhinnalangus 13%, kuna seevastu Hamburgis ületab nisu 14% ja rukis 29% m. a. samaaegse taseme.

LINATURG. — FLAX MARKET.

Äsjase linahinna langusperioodi kestel olid lina- kui ka valmissaaduste lõnga- ja linase riide ostjad tagasihoidlikud, kuni linahind saavutas madalaima seisu. Tagasihoidlikkuse ostudes lõpetas NSVL-u linatüük hinna eest, mis ostjale oli enam-vähem vastuvõetav. Ühtlasi aitas 6500 tn-se linakoguse turulelaskmine selgitada turuseisundit ja muuta turgu kindlamaks, sest säärase võrdlemisi suure koguse paigutamine ketrusvabrikuisse võtab aega ja selle aja kestel ei ole karta uut turunõrgenemist. Viimasel nädalal müüs NSVL taas 200 tn hinnaga £ 45.10 (kullas) fob kasteleo IV gr I sordi alusel. Läti linamonopol müüs viimaseil nädalal kokku 1500 tn £ 42.— kullas fob R sordi alusel. Vastavalt monopolimaade linahinna tõstmisele on kõvenenud linahinnad ka Leedus ja Poolas, kuid nende linadega on viimasel ajal olnud vähe tehinguid.

On teada ka, et ketrusvabrikud on saanud müüa teatud koguseid valmissaadusi lõnga ja riidet, mis omakorda tõstis ketrusvabrikute huvi lina vastu. Selle tagajärjel ilmes teatud elavus linaturul ja turustabiliseerumise järele algas kohe ka hindade paranemine. Kahjuks aga ei omanud tõusutendents siiski püsivat iseloomu, vaid linaturg rahunes varsti; hind püsib küll kindlana, kuid ostjad muutusid taas tagasihoidlikeks, sest ketrusvabrikud vaatamata madalale hindadele on ikkagi ostudes ettevaatlikud ja ostavad ainult jooksva tarviduse katteks.

KARTULITURG. — POTATO MARKET.

L. n. algul võeti maal raudteejaamades seemnekartuleid kokku mõnikümmeid vagunit, millega täiendati Tallinna ladude tagavarasid. Nädala lõpu poolel valitsenud külmed ilmud ei võimaldanud enam kartulite laadimist.

Nädala jooksul sorditi ja pakiti Tallinna ladudes eksportvalmis 9000 kv seemnekartuleid, mis selle nädala algul välismaale saa-

Linahinnad šotis.

	1. XII 37	24. XI 37
Võru-Petseri R	£ 69—71	£ 67—68
Pärnu ülepuhastatud R	£ 67—68	£ 65—66
Pärnu takk I sort	£ 48—49	£ 48—49
Läti-Livoonia R	£ 71—72	£ 68—69
NSVL kasteleo IV gr. I s.	£ 76—77	£ 75—76

Seega on hind kõikide linaliikide kohta teatud määral kõvenenud.

Meie siseturul saavutas linaturu elavemine haripunkti 1. dets. Petseri laadal, kus müüdi 10 vagunit, s. o. 100 000 kg lina ja nõudmine linade järele oli erakordselt hea. Hind tõusis 110—115 s kg-lt R sordi alusel, olles seega 10—15 s kg-lt kallim kui eelmisel laadapäeval 2 nädalat tagasi. Ka hoffs-rajoonis oli nõudmine lina järele hea ja maksti peagu sama hinda nagu Petseriski. Kuid paar päeva hiljem, 3—4. dets., muutus olukord taas tagasihoidlikumaks. Hinnamaksmiselgi oldi tagasihoidlikum ja tõendatakse, et Petseris ei olevat enam R sordi eest makstud üle 106 s kg-st.

Linahindade noteerimiskomisjon koosolekul 3. dets. Tallinna börsil noteeris linahinnad samale tasemele nagu eelmisel nädalal, s. o. Võru-Petseri R sordi alusel 106 s kg franko kokkuostja ladu. Tendents püsiv.

1. dets. toodi Petseri laadale 10 000 kg linaseemet, mis müüdi hinnaga 15—15,5 s kg. Seemne kvaliteet oli nõrk.

detakse. Mõned partiid seemnekartuleid on veel müüdnud, mis lähemal ajal välja saatetakse.

Peale seemnekartulite saadeti m. n. ka söögikartuleid välja, mis läksid Rootsi.

Tõöstuskartulite järele elav nõudmine püsib. Tärgklisvabrikud parandasid veidi hindu, makstes edaspidi 11 senti tärgklise kg, endise 10 senti asemel.

Kartulihindade noteerimiskomisjoni koosolekul 6.12.37 noteeriti Börsikomitees järgmised hinnad:

1. Söögikartul: Lääne rannas kr 2,50—2,80 kv.; Viru rannas — 2,00—2,20 kv.

AEDVILJATURG. — VEGETABLE MARKET.

Tallinna turg on võtnud talvise ilme. Õunakaubandus on juba peagu täiesti turunaiste käes, kes laudadelt ja kelkudelt pakuvad riietega kaetud õunu. Suurel arvul (kastiviisi) müüki ei ole enam, kuna tootjaid ja ülesostjaid, kes siigisel autokoormatega töid õunu turule, ei ole enam näha. Paremate sibulõunte hind on tõusnud, nõutakse 30—40 s kg-st, nõrgema kvaliteediga, väiksemaid ja plekilisist sibulõunust — 15—25 s kg. Müügil on veel ka rohkesti antonovkaid, kg-st nõutakse 15—30 s. Punasvärvilisist, suuremaid taliõuntest nõuti kuni 60 s kg. Kõõgiviljade hinnad ei ole muutunud võrreldes m. n. hindadega. Tomatid on juba haruldased, ka lillkapsast ei olnud enam müügil.

Pähklite pakkumine on suurenenud, kuid hinnad püsivad.

Aedsaaduste eksport areneb praegu tagasihoidlikult, arvatud välja vast sigur, kus elavus kestab. Sigurite järele on Soomes nõudmine hea ja siseturul eksportõrid on maksnud kuni 2 s kg. üle noteeritud hinna. Õunu läheb Soome väikesel määral, kuna paigutamisevõimalused sinna on väikesed ja nõutakse müüid ainult väga head kaupa.

KALATURG. — FISH MARKET.

M. n. ebasoodsate ilmade mõjul kujunes kalasaak kehvaks, mistõttu kalakauba väljaveðu arenes nõrgalt.

Nädala kestel veeti välja kala ja kala-kaupu 17100 kg, sellest angerjat 8500 kg, koha 3250 kg, haugi 1450 kg, latikat 500 kg, teisi kalasorte (ahven, siig, tursk) 450 kg ja kalakonserve 2950 kg.

Angerjat läks eluskalana Saksa. See jäi k. a. hooajal viimaseks elusangerjasaadetiseks. Kuigi rannikul leidub veel väikesi elusangerjatagavaru, eksporditakse need peatselt välismaale, sest külmade ilmadega on

2. Tööstuskartul: tänklisvabrikuis: 11 senti tärklise kg, ehk kr 1,80—2,20 kv.; piiritusvabrikuis 11—13 senti tärklise kg ehk kr 2,00—2,40 kv.

Tendents kindel.

Konservkukkide järele on nõudmine Soomes praegu võrdlemisi hea.

Tallinna turul maksusid 6. det. jaemüügil:

Õunad	10—60 s. kg	Kõrvitsad	8—12 s. kg
Tomatid	150—200 „	Mäerõigas	150—200 „ „
Sibulad	27—30 „ „	Seller	35—45 „ „
Peakapsas	3—5 „ „	Petersell	20—25 „ „
Hapukapsas	10 „ „	Jõhvikad	26—30 „ „
Porgandid	8—10 „ „	Pähklid	100—150 „ „
Peedid	12—15 „ „	Hapukurgid	2—5 „ tk.
Kaalikad	8—10 „ „		

Aedsaaduste suurmüügihinnad noteeriti 3. det. Börsikomitees:

Õunad, talisordised (sibulõun), eksportkõlblikud, franko Tallinn, pakkimiskuludeta 27 s kg. Tendents püsiv. Punasvärvilised talisordised õunad, alus nagu eelmisel — 38 s kg. Tendents tõusev.

Sibulad, eksportkõlblikud, franko kokkuostukoht, pakkimiskuludeta 19 s kg. Tendents rahulik.

Sigurid, eksportkõlblikud, franko kokkuostukoht, pakkimiskuludeta 18,5 s kg. Tendents püsiv.

Konservkurgid, eksportkõlblikud ca 5 kg plekknõu kr 2.20. Tendents püsiv.

Jõhvikad, eksportkõlblikud, franko Tallinn, pakkimiskuludeta 19 s kg. Tendents püsiv.

elusangerja säilitamine seoses suure riisikoga. Väikeste tagavarade tõttu on angerjahind rannikul tõusnud kuni 180 s. kg.

Koha eksporditi Rootsi 1550 kg, Soome 1250 kg ja Saksa 450 kg. Koha hea kvaliteediga, peamiselt I valik, tuli sisevetest, millest rannikul maksti kuni 100 s. kg.

Haugi läks Rootsi, latikat Soome. Kalakonserve Saksa ja Rootsi.

Siseturu- kalakaubandus arenes keskmise elavusega. Tartu turul oli müügil rohkesti ahvenat 8—30 s. kg ja rääbist 45—50 s. kg. Tallinna turul oli ahvenaid vähe ja

neid müüdi 45—50 s. kg, rääbist 55—60 s. kg, I valiku koha kuni 150 s. kg ja rändangerjat 250 s. kg.

Räimekaubandus. Saaremaa rannikvetes kujunes räimesaak paiguti rahuldavaks, osa toodangust tuli Tallinna turule, osa realiseeriti kohal. Rannikul maksti raimest 7—8 s kg. Tallinna turule tuli peale Saaremaa räime ka Tallinna lahest ja Vihterpalu rannikvetest. Tallinna turul müüdi räimi 18—20 s kg. Narva lahe räimesaak

alla keskmist. Narva turul müüdi räimi 15—20 s kg.

Kilusaak näitab veidi paranemist. Saaremaa rannikvetes oli m. n. paaril päeval võrdlemisi rahuldav saak. Rannikul maksti 30—32 s kg. Ka Harju ja Viru rannikvetes on juba liikumas üksikuid kiluparvi, ning loodetavasti paraneb ka seal kilusaak.

Turski müügil endiselt, hinnaga 15—20 s kg. Lest puudub müügil.

VÄLISMAA MAJANDUSTEATMEID

INGLISE MAJANDUSOLUKORD. — ECONOMIC CONDITIONS IN GREAT BRITAIN.

Konjunktuuritõus, milles areneb Inglise majandus juba alates 1933. a., jätkus ka k. a. Economist'i poolt avaldatud konjunktuurindeks (1935=100) tõusis 107-lt jaanuaris 113-le juunis, ja pärast ajutist langust juulis 113,5-le aug., s. o. rekordtasemele. Sept. püsis indeks samal tasemel; okt. langes taas 113-le — peamiselt hooajalisil põhjusil.

Konjunktuurindeksi liikumine Inglise (1935 = 100).

1937. a. okt.	113,0	1935	100,0
1936. a. okt.	108,0	1934	96,0
1937. a. sept.	113,5	1933	89,0
1936. a. sept.	108,5	1932	84,0
1937. a. aug.	113,5	1931	87,5
1936. a. aug.	108,5	1930	93,0
1936	106,0	1929	98,5

Konjunktuuri ergutavaist tegureist näib ehitustegevuse mõju teatud määral vähenevat, seevastu on aga relvastustegevusest ning väliskaubandusest tulevad impulsid endiselt tugevad. — Tööstustoodang püsib endiselt kõrgeil tasemel. Tööstus on esialgu varustatud küllaldaste tellimistega ja ettenähtavas tulevikus ei kardeta konjunktuuri muutmist. Sissevedu kasvab, kuid ka eksporditegevus laieneb vaatamata nõudmise kasvamisele sisemaal, eriti relvastustegevusega ühendusesolevate kaupade alal.

Suurmüügin hinnad näitavad viimasel ajal kalduvust langusele. Vaatamata sellele jätkavad aga elatuskulud tõusu, mis põhjustab omakorda ka teatud tõusu palkades. Nõudmine lühiajalise krediidi järele kasvab, kuna emissioonitegevus püsib võrdlemisi vaiksena.

Mitmed tunnused vihjavad laenuprotsendi tõusmisele. Relvastusprogramm nõuab 5 aasta jooksul 300 milj. £ aastas. Sellest kavatakse 80 milj. £ aastas katta sise-laenu abil ja ülejäänud osa maksutuludest. Valitsuse konjunktuuripoliitika piirdub esialgu odava raha poliitikaga.

Seninikestnud arengus võib eraldada mitut faasi ehk ajajärku, milledes üks või teine konjunktuuri stimuleeriv tegur etendab domineerivat osa. Nii algas tõusulikumine 1933. a. ühes kasvava ehitustegevusega, mis sai omakorda impulsse odavast rahast. Elustumine ehitustegevuses kandus üle ka teistele tegevusaladele, eriti aga ehitustegevusega seotud tööstusharudele, millede arengut toetatati vastava tariifipoliitika abil. Nende asjaolude tõttu tekkis paljudes tööstusharudes vajadus tootmisaparaadi laiendamiseks ning täiendamiseks, mis avaldas samuti kumulatiivset efekti majanduse laiema osades. Ühtlasi püsisid ehitustegevusest lähtuvad ergutusmõjud. M. a. lisandus eelmisele konjunktuuritõusu kandvaile tegureile uus ning tugev element relvastusprogrammi täitmise näol. Kõik need tegurid tähendasid veel alles mõni aeg tagasi esijoonel elustumist siseturu-tööstuses. Algul piirdus see investeerimisvarade tööstusega, kuid k. a. laienes elustumisprotsess ka tarvituskaupade tööstusele. Ühtlasi muutus pilt veel ses mõttes, et nüüd ka eksporditööstus näitas järjest kasvaval määral elustumistunnuseid. Inglise tervitati seda nähtust eriti suure rahuldustunde-

ga, kuna eksportliikumise mahajäämine impordist äratas veel k. a. algul muret, sest kuigi kiirestikasvavale impordile seisis vastu kasvav tulu laevandusest, teeneist ning välisinvesteeringust, kardeti siiski teatud surve tekkimist maksebilansile.

Kuid elustuval välismajandusel on veel teinegi ja võibolla isegi suuremgi tähtsus inglise majanduses.

Tähtsamad sisemaised tegurid, nagu ulatuslik ehitustegevus ja relvastustellimised, kannavad loomulikult vaid ajutist iseloomu ja juba üksnes seepärast omab elustuvast maailmamajandusest lähtuvate tegurite mõju, vähemalt pikapeale, palju suuremat tähtsust.

Inglise oli esimesi tööstusmaid, kus algas majandustõus ja kus see senini on arenenud kõige kaugemale. Kuna liikumiskandvad jõud kandsid suures osas sisemaist ja ajutist iseloomu, avaneb nende nõrgenemisel (ehitustegevus jne.) või ärajäämisel (relvastusprogrammi lõpuleviimine) teatud võimalusi olukorra tasandamiseks paraneva välismaajanduse abil. Ühtlasi satub inglise majandus seega aga endisest suuremal määral sõltuvusse arengust teisis mais.

Inglise majanduse üldiseloomustus ei saa olla täielik, kui ei mainita esijoonel viimasel aastal asetleidnud muutust majanduslikus mentaliteedis. Järjest enam levib usk majandusliku tsükli iseloomu ja asjaolu, et tõus on kestnud nüüd juba peagu 5 a., on seepärast tekitanud teatud rahutust lähema tuleviku pärast. Peamiselt selle rahutustunde väljenduseks ongi viimasel ajal leidnud aset börsisündmused. Peamiselt New Yorgi börsisõnumile reageeriti otseselt kursilangusega. Teisalt moodustab närvlikkus börsil teatud tõket kursside kiüllaldasele taaskõvenemisele soodsamate teadete saabumisel. Autoriteetsete majandusteadlaste ennustused võimalikest tagasilöökidest üksikult tegevusaladel ja nõuanded usalduse säilitamiseks on põhjustanud, et majanduslikud korraldused hoiduksid k. a. võrdlemisi tagasihoidlikes piires.

Ehitustegevuse ebakindla tuleviku kõrval peitub finantsolude arengus kahtlemata üks tähtsamaist inglise majandust ähvardavast hädaohtudest.

Relvastusprogrammi täitmine seab finantsvõimelle suuri nõudeid. Krediidipoliitilisest suunast ning selle menust sõltub õige palju konjunktuuri edasisele arengule.

Aratab tähelepanu, et riigi korralised kulud 1937/38. a. eelarve järgi on juba ligi 22% suuremad kui 1934/35. a. Suurem osa sellest kasvust langeb relvastuskulude arvele. Arvestades suuri kulusid tõusva konjunktuuri ajal nõrgeneb riigi finantsseis järgmiseks kriisiks, millega saavutatakse just vastupidist sellele, mida peaks taotlema ratsionaalne konjunktuuripoliitika. Arvatakse, et korraliste kulude arvel lähema 5 a. jooksul langeb keskm. ca 220 milj. £ aastas lisarelvastuskuludele, s. o. umbes 2 korda rohkem kui eelmisel aastal. Ka võlateenistus tõuseb arvatavasti ühenduses uute kaitselaenudega, kuna võimalused seniste laenude intressikoormise vähendamiseks konversioonide abil vähenevad sel määral, kui tõuseb intressitase.

Kuigi madal intressitase moodustab ühte nurgakivi valitsuse majanduspoliitikas, ei saa salata teatud tunnuseid, millised vihjavad intressimäärade tõusule.

Kuna osa relvastuskuludest, nimelt keskm. 80 milj. £ aastas, kavatsetakse katta kaitselaenude kaudu, ei saa alahinnata sellest lähtuvaid mõjusid raha- ning kapitaliturule.

Praegusel ajal püsivad need siiski veel õige likviidsena. Senini on kasvanud ainult riiklikud nõudlused, kuna eranõudmine pikaajalise kapitali järele püsis õige tagasihoidlik. Viimane on tingitud suurel määral kasvavast endafinantseerimisest ja ikka veel laialdasest likviidsusest. Lühiajaliste laenude seis kliiringpankades näitab siiski tõusu. Pangad püüavad seega ühenduses omalikiidsust säilitada, ja üheks vahendiks on kulla-veereliste väärtpaperite portfelli vähendamine. Kuna samad tendentsid valitsevad ka ettevõtteis, avaldab kasvav pakkumine nende obligatsioonide kursile survet ja põhjustab ühtlasi ka intressimäärade tõusu.

Üldine meeolelu kapitaliturul on seepärast õige tagasihoidlik.

Tähtsamad argumendid odava raha poliitika jätkamiseks tulevad esijoonel riigikassa huvidest. Mis määral see teostub, on praegu veel raske otsustada. Igatahes on

see seotud teatud vajadusega krediitlailendamiseks, mille lõplikud tulemused ei ole aga kaugeltki kindlad. Konjunktuuri kõrgseisu kestmisel ja tööstustegevuse laienemisel moodustab madal laenuprotsent eriti stimuleeriva teguri, soodustab aga ühtlasi ka tüübiliste spekulatsioonettevõtete tekkimist. Pealegi rõõviks sellise poliitika jätkamine valitsuselt võimaluse edaspidi võimaliku depressiooni pehmendamiseks laenuprotsendi alandamise teel.

Laenuprotsendi tõstmist raskendaks asjaolu, et see soovitud tulemuste saavutamiseks peaks olema võrdlemisi tunduv. Ühtlasi tuleks arvestada selle psühholoogilist mõju. Eriti tundlikuks osutuks ehitustegevus, ja kuna see moodustab üht tähtsamaid konjunktuuritugesid, võib laenuprotsendi tõstmine mõjuda teisiti, kui võib pidada soovitavaks praeguses oludes.

Hindade, elatusmaksumuse ja raharingvoolu arenemine Inglise (1929=100).

	Suurmüügi- hinnad	Elatus- maksumus	Raha ring- vool milj. #
1937. a. okt.	86,3	97,6	487,3
1936. a. okt.	80,7	92,1	445,0
1937. a. sept.	88,3	96,3	488,4
1936. a. sept.	79,6	90,2	446,1
1937. a. aug.	90,2	94,5	494,3
1936. a. aug.	78,0	89,6	443,4
1937. a. juuli	91,7	94,5	494,8
1936. a. juuli	77,6	89,0	448,6
1936. a.	78,6	89,7	431,4
1932. a.	67,7	87,8	258,5
1929. a.	100,0	100,0	362,3

Kokkuvõttes võib konstateerida, et krediitpoliitilised väljavaated sisaldavad teatud ebakindlusmomente. Samuti osutub ebakindlaks tulevik ehituspoliitika alal. Teisalt saab konjunktuur aga endiselt tugevaid impulsse relvastustellimisist ja väliskaubanduse soodsast arengust. Vaatamata raharingvoolu kasvamisele ei saa olla juttu inflatsioonistlikest mõjudest. Samuti ei sisalda hindade ega palkade arenemine senini veel mingit tõsist hädaohtu. Üldiselt tuleb majandusjõude esialgu pidada küllaltki tugevaks, et ühel või teisel üksikalal lokaliseerida ning tasandada võimalikke tagasilööke.

Mõned nähtused, milliseid esimese pilgu järgi võiks tõlgitseda senise tõusuliikumise katkemiseni ning uue depressiooni algusena,

on seletatav põhjustega, millel ei ole midagi ühist konjunktuurilise pöördega. Nii põhjendatakse ehitusindeksi tagasiminekut osalt seega, et see ei hõlma riiklikke ehitusi ega samuti just viimasel ajal tähtsat Londoni piirkonda. Rõhutatakse, et just avalikud ehitustellimised kasvasid viimasel ajal ja oma võistluse kaudu materjalide ja tööjõu osas pidurdasid ehitustegevust mujal.

Tähtsamate majandustegurite liikumine Inglise (1935=100).

	Töölohu	Elektri- tarvitus	Raudtee- veod	Ehitustegevuse aktiivsus	Raua- ja terase- tarvitus	Puuviilla- tarvitus	Toorainete import	Valmis kaupade eksport
1937. a. okt.	112,0	124,5	119	96	159,5	107,5	129,5	109
sept.	112,5	124,5	118	95,5	157,5	106	133	113
aug.	111,5	125,5	119,5	95,5	160	115,5	130,5	111
juuli	111,0	123,0	114,5	96,6	140	131,5	122,5	113,5
juuni	110,5	122,5	113,5	99	133,5	111	125	122,5
1936. a. okt.	107	113,5	107	107	127,5	102,5	117	107,5
sept.	107	112,0	106,5	108,5	132	107	123,5	105
aug.	107	111,5	109,5	109,5	139	120	117,5	101
juuli	106,5	109,5	106	109,5	123	120	117	105,5
juuni	105	107,5	104,5	109	121	119	117,5	93
1936	105	112,5	106,5	107	125	109,5	110,5	101,5
1932	90	71,5	86	57	59,5	94	84	82
1929	98,5	68	127	60	97	111	98,5	137,5

Puuviillatarvituse vähenemine on seletatav hindade langusega ja teatud tagasimineku valmissaaduste ekspordis selle tugeva tõusuga eelmisel kuul. Ka hinnaarengult ei kardeta esialgu hädaohtu, vähemalt nii kaua, kui kasvav vahe elatuskulude ja palgaindeksi vahel ei tekita uusi nõudeid palkade tõstmiseks. Raharingvoolu suurenemist seletatakse nõudmise hooajalise kasvamisega. Pealegi näitab see juba tagasiarenemist.

Tegevuse arenemine tootmisaladel pakub seega praegusel ajal sootuks teissugust pilti kui spekulatsioonil poolt valitsetud fondibörsidel.

Majandustegevus näib endiselt püsivat kõrgseisus. Eriti kehtib see raua- ning terasetööstuse kohta. Raua- ning terasetarvitus on tõusnud rekordtasemele. Masinatööstus töötab täiskoormisega. Nõudmine on suur eriti töömashinate järele. Laevanduse ja laevatehased profiteerivad kõrgeist prahihindadest ja maailmakaubanduse laienemisest.

VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

ITAALIA

Itaalia tööstusesindajate koosolek.

Meeting of Representatives of Italian Industry.

18. nov. leidis aset Roomas Itaalia tööstusesindajate koosolek küsimuste arutamiseks ühenduses eesmärgiks seatud majandusliku iseseisvusega.

Koosolekul viibis ka 200 töölist saksa tööfrondist ühes dr. Ley esindaja Selzner'iga.

Võtsid sõna töösturite fašistliku konföderatsiooni president krahv Volpi di Misurata ja tööstuslike tööliste fašistliku konföderatsiooni president Cianetti.

Krahv Volpi kriipsutas alla, et see olevat esimene kord, kus tööandjate ja töövõtjate organisatsioonid tulevad kokku ühes suures üldkogus sõdamliku vendluse vaimus arutama ühiseid eesmärke.

Krahv Volpi tuletas seejärel meelde, et koosolek on kutsutud kokku 18. nov., see on sanktsioonide kehtimapaneku teiseks aastapäevaks. Just sanktsioonid olevat andnud tõuke majandusliku iseseisvuse saavutamise ideele ja tööleasumisele ses suunas.

Kõneleja tähendas, et olevat tarvis teha selgeks, et autarkilised tendentsid ei ole fašismieelevaldsed initsiatiivid, nagu selektavad demokraatlikud riigid, vaid hädavajalik tarvidus, mis on tehtud möödapääsmatuks samade demokraatlike riikide poolt, kes on haaranud kõik tooraineteallikad ja kes sellele vaatamata on asunud ise autarkia teele. Inglise uurivat võimalusi tösta loitainete ja toorainete toodangut oma kodusaaril; samuti olevat ka Prantsuse asunud autarkia teele, kuigi see autarkia teostamine toimuvat veel katkendlikult.

Edasi kriipsutas krahv Volpi alla, et nagu kogemused näitavad, ainult autoritaarsed riigid, kus riik juhib majandust, võivat majanduslikule autarkiale jõuda minimaalsete kaotuste ja maksimaalse kiirusega.

Autarkia saavutamine olevat Itaaliale praegu kindel, vähemalt teatud piires; kuid kõigepealt olevat autarkia Itaaliale hädatarviklik väliskaubanduse passiivse bilansi tasakaalustamiseks; kuigi vast sissetulekud turismist katavad puudujääke maksebilansis, ei võivat keiserlik riik, nagu Itaalia,

oma finantslikku sõltumatust välismaast ehitada üles säärasele alusele.

Poliitiliselt olevat veel tähtsamaid põhjusti autarkia saavutamiseks; autarkia olevat möödapääsmata tarvilik eriti sõjalise kaitse ja tsiviilelanikkonna vastupanu alal.

Selle järele tõi Volpi andmeid seniseist saavutisist tööstusis autarkia suunas.

Kaevandustööstuses olevat võrreldes 1934. a. ligniidi, Liburnia kivisöe, raua- ja tinaärtside toodang tõusnud kahekordseks. Bauxiiditoodang olevat tõusnud sedavõrd, et ta rahuldavat siseturunduideid ja andvat ülejääki väljaveoks. Kobalti, molibdeni ja tungsteni otsimised olevat andnud rahuldavaid tagajärgi. Inglise ärtsitoodang olevat tõusnud üle 4 milj. tn. Kaoliini-, kaoliinilise mulla, kvartsi- ja magnesiiditoodang näitavat tõusu, kuigi väiksemal määral.

Metallärtside toodangu tõusuga olevat käinud käsikäes ka metallurgiatööstuse toodangu tõus: alumiiniumitoodang olevat tõusnud 13 tuh. tn-lt ligi 20 tuh. tn-le, tsingitoodang 25 tuh. tn-lt 36 tuh. tn-le, tinatoodang 23 tuh. tn-lt 40 tuh. tn-le, elavhõbedatoodang 441 tn-lt 2 tuh. tn-le.

Keemiatööstuses on sünteetiliste orgaaniliste värvainete toodang tõusnud 75 tuh. kv-lt 120 tuh. kv-le, väävelhappetoodang 12 milj. kv-lt 15 milj. kv-le. Kivisöe destilleerimissaadusist olevat metallurgilise kooksi toodang peagu kahekordistunud ja bensoolitoodang peagu kolmekordistunud.

Suurimat tähelepanu olevat pööratud tselluloosile. Tselluloosi valmistamisprobleem paberi jaoks aastalisest taimedest olevat teoreetiliseks lahendatud; olevat kavatsetud mitmete töötlemispunktide asutamine; mõned neist olevat juba ehitamisel. olevat töötatud välja ka kavad tselluloosivalmistamiseks kunstiiditööstuse jaoks. Tselluloositoodang olevat tõusnud 82 tuh. kv-lt 350 tuh. kv-le.

Vedelpõletisainete tööstust olevat arendatud kolmes suunas: petrooleumitöötlemise

töstmises, vähendades seega petrooleumisaaduste sissevedu; õlide töötlemise töstmiseks Itaalias leiduvaist tooraineist ja petrooleumisaaduste asendamiseks teiste põletisainetega. Saavutatud tulemused andvat häid lootusi. Ühtlasi olevat asutud suurte tehaste ehitamisele Albaania petrooleumi töötlemiseks.

Mehaanikatööstuses olevat töötatud kahes suunas: mihuse ja koguse töstmiseks. Mihuslikult olevat itaalia mehaanikatööstus saavutanud autarkia kõigis tähtsamais harudes. Koguslikult olevat saavutatud autarkia relvatööstuses; autarkiast ei puuduvat palju ka mehaanikatööstuses kodanliku tarvituse nõuete, eriti tööstusnõuete, rahuldamiseks. Riistmasinate valmistamine olevat teinud suuri edusamme. Mehaanilise transporti abinõude valmistamise edenemine olevat teinud liigseks senise veel tarvisläinud sisseveo välismailt. Sama võiks öelda ka elektromehaanika- ja põllumajandusmasinate tööstuse kohta.

Puuvillatööstuses, milles 1934. a. kasustati 91,5% loomulikkude puuvilla ja 8,5% teisi surrogaatkiusi, olevat loomuliku puuvilla tarvituse protsent 1937. a. langenud 68%-le ja teiste kiude protsent tõusnud 32%-le. Surrogaatide protsent kangas olevat tõusnud 10%-lt 1934. a. 48%-le 1937. a.

Villatööstuses olevat teiste surrogaatkiude ja regenereeritud villa tarvituse protsent tõusnud 52%-lt 1934. a. 69%-le 1937. a.

Rauatööstuses olevat malmi- ja terasetoodang jõudnud 1929. a. tasemele ja osalt selle ületanud, kuna rauaärtsi, vanaraua ja sulatismalmi sissevedu olevat langenud tunduvalt, (millele on aidanud kaasa k.a. intensiivselt toimetatav vanaraua korjamine). Häid tulemusi autarkia saavutamiseks olevat andnud elektrisulatisahjude levimine ja nende viimistlemine; terasetoodang elektrisulatisahjudest olevat tõusnud 210 tuh. tn-lt 1930. a. 600 tuh. tn-le.

Paberitööstus olevat tõstnud tunduvalt Itaalia oma tselluloosi tarvitamist ja olevat suurendanud puumassi, taimekiudest räbalate, paberijätete ja õlemassi tarvitamist kõigis paberitööstusharudes, kus see osutub võimalikuks.

Autotranspordi alal olevat bensiini ja nafta asendamine puugaasiga teinud suuri edusamme.

Lõpuks kutsus Volpi üles kõiki tööstusi minna tulevikule vastu kindla usuga autarkia saavutamisse.

Tööstustöölise föderatsiooni president Cianetti kirjeldas sanktsioone ja toonitas töölise tahet kindlaks koostööks tööandjatega autarkia saavutamiseks.

LEEDU. Leedu väliskaubandus. — *Lithuanian Foreign Trade.*

Juba k.a. esimese 10 kuu andmeist nähtub, et väliskaubanduse läbikäk kujuneb rekordseks. Kaubandusläbikäigu suurenemist võib märgata peagu kõigil aladel.

Turgu ei ole püütud kontsentreerida mõnesse üksikussse riiki, vaid on saavutatud laialdasi turustamisvõimalusi. Turgude säilitamiseks ja saavutamiseks tuli sageli teha juurdemakse. Suurim kaubavahetus on S-Britiga, osatähtsusest teisel kohal on Saksa, milliselega läbikäimine on aga suhteliselt tihenenud, järgnevad NSVL, Prantsuse, Holland ja teised.

Leedul on kolme liiki kaubanduskokkuleppeid välisriikidega: 1) enamsoodustuslepingud, 2) kompensatsiooni-lepingud ja 3) kliiringkokkulepped. Kliiringu põhimõttel sõlmiti hiljuti kaubandusleping Brasiiliaga.

Senini oli kaubavahetus Brasiiliaga alati passiivne. Brasiiliast veeti sisse nahku, toor- ja praetud kohvi, kuna leedu kaupade sissevedu Brasiiliasse ei olnud mainimisväärt ebasoodsate turustamisvõimaluste tõttu. Vastsõlmitud lepinguga loodetakse elustada kaubavahetust mõlema riigi vahel ja kindlustada leedu kaupadele suuremat levikut. Praegu ei ole aga veel küllalt selge, kuidas tegelikult kujuneb kaubavahetus.

Uuendati kaubanduslepingut Saksaga ja seda kavatakse laiendada veelgi. Hiljuti sõlmiti kliiringkokkulepe Ungari ja Kreekaga, ning sellekohased läbirääkimised on käimas Soomega.

Leedu väljavedu, samuti sissevedu, on suurenenud väärtuselt kui ka koguselt. Esimese 10 kuu jooksul veeti välja kaupu

175,83 milj. lit. väärtuses 126,3 milj. lit. vastu m. a. Samal ajal veeti sisse kaupu 175,83 milj. lit. väärtuses 126,3 milj. lit. vastu m. a. Väärtuselt suurenes metsamaterjali ja lina väljavedu, koguselt ristikehinaseemnete väljavedu. Võrreldes m. a. -ga on tõusnud elushanede ja -sigade väljavedu. K. a. okt. veeti välja 21 229 elussiga 2,3 milj. lit. väärtuses m. a. 10 715 sea vastu 1,2 milj. lit. väärtuses. Okt. jooksul veeti välja hanesid 118 000 tk. 0,9 milj. lit. väärtuses, kuna m. a. olid need arvud kõige minimaalsemad.

Või väljavedu 10 kuul:

	1937		1936	
	kg	%	kg	%
Inglise	9 183 218	69,7	9 687 179	76,8
Saksa	2 089 645	15,9	700 221	5,6
Lähem-Ida	1 071 492	8,1	991 591	7,9
P.-Aafrika	341 757	2,6	130 507	1,0
Tšehhoslovakkia	167 958	1,3	43 910	0,4
Šveits	155 346	1,2	128 575	1,0
Teised	164 621	1,2	930 822	7,3
	13 174 087		12 612 805	

Kiviehitiste küsimus Leedus. — *The Question of Stone Buildings in Lithuania.*

Leedus on pühendatud alati palju tähelepanu ehitusprobleemele ja eriti viimasel ajal on kujunenud aktuaalseks kiviehitiste küsimus, millisega tegelevad samaaegselt eraorganisatsioonid, üksikisikud kui ka ametiasutised.

Leedu kuulub metsavaeste riikide hulka, kuid sellest hoolimata kasustatakse ehitusiks peamiselt puumaterjali. Metsad katavad ainult 18,9% kogu pindalast, kuna näit. Saksas moodustavad metsad 28% kogu pindalast, Lätis 26,8%, Rootsis 56,6%, Soomes 73,5%.

1935. a. ehitati Leedu aleveis ja väikelinnus 2390 kivimaja ja 16 582 puumaja, sellega moodustavad esimesed ainult 13% koguarvust. Vaevast parem olukord on Kaunas. 1935. a. püstitatud hoonete koguarvust moodustavad tulekindlast materjalist ehitatud hooned 33%. Võrreldes aga hea konjunktuuriga 1929—32. a. moodustab uute kivihoonete arv vaevast 20% koguarvust.

Klaipedamaal toimus ehitamine korraldatumalt ja kavakindlamalt. See ilmneb

Munade väljavedu 10 kuul:

	1937		1936	
	hg	%	kg	%
Inglise	52 297 200	71,5	53 983 760	81,2
Saksa	14 514 048	19,8	3 897 194	5,9
Tšehhoslovakkia	4 426 920	6,0	6 139 440	9,2
Šveits	1 944 000	2,7	2 318 400	3,5
Teised	—	—	163 080	0,2
	73 182 168		66 451 874	

On tunduvalt vähenenud teravilja väljavedu, milline arvatavasti katkestatakse üldse.

Eriti on suurenenud põllutöömashinate, kunstväetiste ja teiste põllumajandusega seotud kaupade sissevedu. Ligi 50% on suurenenud raua, samuti ehitusmaterjali, nagu tsemendi ja teiste, sissevedu.

Kütte- ja toormaterjali sisseveo märgatav suurenemine tõendab tööstuse tõusu. Küttematerjali on veetud sisse 9 milj. lit. väärtuses, millist summat varem ei ole saavutatud.

Valmissaaduste sissevedu on vähenenud tunduvalt, kuna täiesti on katkenud suhkru sissevedu.

juba sellest, et Klaipedamaal (arvatud välja Klaipeda linn) on 1935. a. püstitatud hoonete koguarvust 50% kivihooned. Klaipeda linnas püstitatud puumaju oli ainult 6%, kuna aga samal ajal Kaunas moodustab vastav arv 67%.

Väidetakse, et uute puuehitiste suur arv on tingitud kõigepealt pühholoogilisest põhjustist — maal on rahva seas arvamused, et kivihooned sobivad ainult linnadele ning üldiselt arvatakse, et elamine puumajades on tervem.

Üheks põhjuseks on ka asjaolu, et maa-reformi teostamisel varustati asunikke metsamaterjaliga seks, et nad võiksid nii kiirelt kui võimalik ehitada tarvilikke hooned. Soodustatuks tol ajal kivihoonete ehitamist või ikooni avaldatuks seks survet, olnuks praegune olukord märgatavalt teissugune.

Leedu ehitusprobleeme ja eriti kiviehitiste levimise küsimust on käsitletud mitmel puhul — ettekandis kui ka kirjutis, — hindade-komissar dr. Judeika, esinedes üksikasjaliste ettepanekute ja kavadega.

Kui Leedus ehitataks ainult kivehitisi, läheks tarvis igal aastal 450—500 milj. telliskivi, kuna praegune aastatarvitus on ligi 10 korda väiksem. Taanis, kus on peamiselt kivehitised ja tarvitseb teha ainult paradustöid, kasustatakse keskmiselt 600 milj. telliskivi aastas, ehkki elanikke on ainult 3,6 milj.

Telliskive valmistavad Leedus külapõletisahjud (arvult 271) ja telliskivivabrikud Hoffmanni ahjudega, milliseid on 22. Leedu üldine telliskivide toodang aastas on 40—50 milj. tk., sellest valmistavad vabrikud 30—35 milj. tk. ja külapõletisahjud 15—17 milj. tk. Külapõletisahjud toodavad igaiüks 20—50 tuh. kivi aastas, vabrikud kuni ½ milj. tk. ja üksikud suuremad kuni 8 milj. tk. Väikesed külapõletisahjud on algelised ega rahulda tänapäevanõudeid. Kapitalipaigutus neisse on võrdlemisi kallid. Esimest sorti telliskive saadakse ainult 40%. Tööstusil ei ole tarvilikke vahendeid ja valmistus toimub peamiselt käsitsi.

Telliskivitööstuse laiendamise algatus peaks kuuluma eraisikuile; kuid kuna eraisikute võimalused on ikkagi piiratud, peaksid riik ja omavalitsused ka selleks aitama kaasa krediidandiimisega kui ka omatööstuste asutamiseks.

Riik peaks asutama kuni 5 telliskivivabrikut, kusjuures igaiüks aastatoodang oleks 10 milj. kivi ja seks otstarbekas tuleks luua a.-s. ca 3 milj. lit. kapitaliga, milline piisaks esialgseks tegevuseks.

Iga linna- ja maaomavalitsus peaks ehitama oma administr.-piirkonnas 2 vabrikut 2—3 milj. tk. tootmisvõimega igaiüks. Valmistatud telliskivid läheksid kõigepealt omatarbeiks ja ülejääki võiks müüa. Ka omavalitsused peaksid looma aktsiaseltsi, tõmmates juurde erakapitali. Puuduvat investimiskapitali annaks Riigihoiukassa ja Maapank, ning tegevuskapitali Leedu Pank või mõned krediitasutised. Kui igas maakonnas asutada 2 telliskivivabrikut, suudaksid nad toota kokku kuni 80 milj. telliskivi aastas. Šiaulai omavalitsus on juba tegelikult asunud selle küsimuse juurde ja teeb etteval-

mistusi koos eraisikutega 5 vabriku asutamiseks, milliste kogutoodang oleks kuni 30 milj. tk. aastas.

Külapõletisahjud jääksid töötama edasi, kuid tuleks suurendada nende tootmisvõimet kuni ½ milj. tk.

Nimetatud plaani kohaselt võiks valmistada aastas 500 milj. tarvilikku telliskivi. Kava elluviimine toimuks järkjärgult 10 aasta jooksul. 1938. a. tööstused peaksid valmistama 60 milj. telliskivi, 1939. a. — 100 milj. tk., 1940. a. — 150 milj. tk., 1941. a. — 200 milj. tk., ja suurendades igal aastal toodangut 50 milj. tk. suude-takse 1947. a. valmistada 500 milj. tk.

Ouline on ka toormaterjali-küsimus. Seda olevat Leedus küllaldaselt ja küllaldasest headuses. Seal, kus ei leidu savi, võib valmistada valgeid telliskive liivast ja lubjakivisegust. Ka võiks kasutada dolomiiti. On ka leitud toormaterjali tsemendi-valmistamiseks Skirsnemune ringkonnas (Kaunastest 80 km. Neemanit mööda) ja Akmene ringkonnas (P.-Leedus). Tuleks loobuda katuste katmisest kallihinnalise plekiga ja kasutada enam katusekive.

Et ergutada kivehitiste püstitamist, tuleks teha kõigepealt odavamaks telliskivide hind. Praegu ligi 1000 tk. maksuvad 65 lit., kuna näit. Tšehhoslovakkias — 30 l., Lätis — 33 l.

Soodsa hinna saavutamiseks tuleks teha odavamaks küttematerjal, vabrikute masinad lasta sisse tollita; ka krediit tuleks teha odavamaks, tarbe korral tõmmates juurde väliskapitali.

Kasustades kõiki soodustusi, võiks 1000 telliskivi müüa 40 lit. ja talunikele 25 lit., kusjuures viimasel juhul võtaks riik enda kanda 15 lit. juurdemaksu. See juurde-maks ei tohiks kujuneda eriti raskeks, kuna ta teisel teel tuleks osaliselt tagasi ja langetaks hiljem loodetava tööstuse arenguga ära.

Väidetakse, et küsimuse lahendus ei peaks tekitama ülepääsmatuid raskusi, kuna on tegemist enam organisatsiooni kui finantsprobleemiga.